

Skaidrojums par priekšizpētes veikšanu paredzamās līgumcenas noteikšanai

Šis skaidrojums satur informāciju par tirgus izpētes un līgumcenas priekšizpētes veikšanas nepieciešamību, iespējamajiem avotiem to veikšanas un dokumentēšanas nodrošināšanai.

- Ņemot vērā, ka pastāv dažādi viedokļi un prakse par nepieciešamo pasūtītāja rīcības minimumu, kas tam, plānojot iepirkumu, būtu jāveic, lai varētu secināt, ka ir veikta pietiekama priekšizpēte paredzamās līgumcenas noteikšanai (turpmāk – priekšizpēte) un ka paredzamā līgumcena ir noteikta adekvāti, Iepirkumu uzraudzības birojs un Eiropas Savienības fondu vadošā iestāde sniedz savu skaidrojumu.

- Tam, kā tieši tiek definēta priekšizpēte, t.i., kā līgumcenas priekšizpēte vai kā tirgus izpēte, nav izšķirošas nozīmes, ņemot vērā, ka priekšizpēte jebkurā gadījumā ir veicama kopā ar tirgus izpēti.

- Pasūtītāja pienākums veikt priekšizpēti izriet no Publisko iepirkumu likuma (turpmāk – PIL) 2.pantā un Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma (turpmāk – SPSIL) 2.pantā noteiktā mērķa, proti, nodrošināt valsts, pašvaldību, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un publisko personu līdzekļu efektīvu izmantošanu. Atbilstoši PIL 9.panta (SPSIL – 12.panta) regulējumam pasūtītājam ir pienākums noteikt paredzamo līgumcenu, lai izvēlētos atbilstošu iepirkuma procedūras veidu. No minētā regulējuma, kā arī iestādes pienākuma pamatot tās pieņemtus lēmumus saistībā ar finanšu izlietojumu (it īpaši Eiropas Savienības fondu projektos atbilstoši Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likuma 15.panta otrās daļas 4.punkta regulējumam, kā arī Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas finanšu instrumenta projektos atbilstoši Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas finanšu instrumenta 2009. – 2014.gada perioda vadības likuma 14.panta 3.punktā noteiktajam), izriet nepieciešamība dokumentēt paredzamās līgumcenas noteikšanas procesu.

- Skaidrojums ir attiecināms uz PIL un SPSIL paredzētajām iepirkuma procedūrām, iepirkumiem, kas ir veikti saskaņā ar PIL 8.¹ pantu jeb t.s. *mazajiem iepirkumiem*, kā arī procedūrām, kas veiktas saskaņā ar noteikumiem par iepirkuma procedūru un tās piemērošanas kārtību pasūtītāja finansētiem projektiem.

- Veicot priekšizpēti, pasūtītājam ir jāizvērtē un jāņem vērā tādi faktori kā:

- 1) pasūtītāja vajadzība (definējot *kas, kādā daudzumā, ar kādām īpašībām, kādā kvalitātē un kad* ir vajadzīgs);

- 2) pasūtītājam pieejamie finanšu resursi;

- 3) tirgus piedāvājums (proti, jāveic tirgus izpēte).

- Iespējamie avoti, ar kuriem pasūtītājs var iepazīties, veicot priekšizpēti **piegāžu un pakalpojumu līgumu** gadījumā:

- 1) **sarakste** (jebkādā formā) ar vismaz trim piegādātājiem (kuriem ir tāda kvalifikācija, kas pēc iespējas līdzinās tai kvalifikācijai, ko pasūtītājs ir paredzējis izvirzīt pretendētājam iepirkuma procedūras ietvaros), lūdzot sniegt informatīvu piedāvājumu par iespējamajām izmaksām, vienlaikus norādot, kādā veidā un termiņā pasūtītājs vēlas saņemt informatīvo piedāvājumu.

Lai piegādātāja norādītā cena būtu ticama, pasūtītājam (atkarībā no līguma veida un specifikas) nepieciešams rakstiski informēt piegādātāju par būtiskajiem līguma nosacījumiem.

Tādu ekspertu, lektoru u.tml. kapacitātes pakalpojumu iepirkumos, kur iepirkuma priekšmets ir specifisks un grūti salīdzināms, nosakot paredzamo līgumcenu, pasūtītājs var lūgt norādīt pakalpojuma stundas likmi;

2) **telefoniska** piegādātāju **aptauja**, sniedzot piegādātājam informāciju par būtiskajiem līguma nosacījumiem;

3) **piegādātāju aptauja klātienē**, sniedzot piegādātājam informāciju par būtiskajiem līguma nosacījumiem;

4) piegādātāju piedāvājumi **interneta vietnēs**;

5) **brošūras, bukleti, katalogi** u.c. veida dokumenti, kuros ir ietverti piegādātāju piedāvājumi;

6) **eksperta slēdziens** vai **atzinums** par iespējamām izmaksām;

7) paša **pasūtītāja uzkrātā informācija, pieredze** vai **iepriekš veiktā izpēte** par iespējamām izmaksām;

8) publiski pieejamā informācija par **citu pasūtītāju noslēgtiem līdzīgiem piegāžu vai pakalpojumu līgumu izmaksām**.

Arī 2. – 8.piemērā minētajos gadījumos ieteicams kontaktēties vismaz ar trim piegādātājiem.

!!! Ja pasūtītājam nav iespējams iegūt informāciju no vismaz trim piegādātājiem gadījumā, ja nepieciešamajam pakalpojumam ir īpašs raksturs un to sniedz viens vai divi pakalpojuma sniedzēji, pasūtītājam ir jāsniedz attiecīgs pamatojums, aprakstot šī pakalpojuma īpašo raksturu un cenu, kā arī norādot konkrētus pakalpojuma sniedzējus.

• Iespējamie avoti, kurus pasūtītājs var izmantot, veicot priekšizpēti būvdarbu līguma gadījumā:

1) būvobjekta **tehniski ekonomiskais pamatojums**;

2) sertificēta speciālista sagatavots **darbu un materiālu kopsavilkums** ar attiecīgi noteiktu līgumcenu. Ja minētais dokuments ir vecāks par 12 mēnešiem, iepirkumu komisija vai tās pieaicināts eksperts aktualizē paredzamo līgumcenu, piemērojot statistikas datus noteiktos koeficientus par būvdarbu un būvmateriālu sadārdzinājumu vai samazinājumu;

3) **tehniskā projekta ekonomikas daļa** (t.sk. būvobjekta kontroltāme);

4) būvdarbu, kuriem netiek izstrādāts tehniskais projekts – sertificēta speciālista veikta **objekta novērtējuma rezultātā sagatavots aprēķins (tāme)**.

!!! Ņemot vērā labo praksi būvniecības jomā un PIL 2.pantā noteikto mērķi – valsts un pašvaldību līdzekļu efektīvu izmantošanu, maksimāli samazinot pasūtītāja risku, iepirkumos, kas tiek veikti Eiropas Savienības projektu ietvaros, ir ieteicams, ka rekonstruējamās būves tehniskā stāvokļa apsekošana ar mērķi sagatavot tehnisko dokumentāciju ir veikta ne vēlāk kā 18 mēnešus pirms būvdarbu iepirkuma procedūras izsludināšanas.

Iepriekš minētais būtu attiecināms vismaz uz liela mēroga infrastruktūras projektiem, kuru tehniskais projekts ir izstrādāts vismaz trīs vai vairāk gadus pirms projektā paredzēto iepirkumu izsludināšanas. Lai preventīvi izvairītos no papildu būvdarbu rašanās riska pirms iepirkuma veikšanas, ir ieteicams nodrošināt atbilstošus grozījumus tehniskajā projektā vai darbu izpildes līguma projektā paredzēt rezervi attiecīgajiem riskiem, ja tādi konstatēti apsekošanas rezultātā.¹

¹ Vadošās iestādes metodikas „Eiropas Savienības fondu vadošās iestādes metodika pārbaužu veikšanai Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā 2007. – 2013.gada plānošanas periodā” sadaļas „Publiskā iepirkuma prasību pārbaudes” 7.8.9.5.punkts.

Iepriekš minētais pēc būtības ir attiecināms uz SPSIL kārtībā veiktām iepirkuma procedūrām.

Papildus pasūtītājiem jāņem vērā, ka saskaņā ar Vispārīgajiem būvnoteikumiem (sk. 108., 110.p.), ja būvdarbi nav uzsākti, būvprojekta derīguma termiņš ir 2 gadi un būvprojektu skaņo atkārtoti. Šādā gadījumā pasūtītājam jāizvērtē nepieciešamība jau savlaicīgāk veikt līgumcenas priekšizpēti.

!!! Pasūtītājam jāņem vērā, ka izmantotajiem informācijas avotiem jābūt aktuāliem.

- Gadījumos, kad iepirkums tiek izsludināts, lai iepirktu tādas priekšmetus/ būvdarbus/ pakalpojumus un par tādu pašu cenu, kāda iekļauta projekta iesniegumā, t.i., projekta iesniegumā minētās izdevumu pozīcijas ir tikušas detalizēti atrunātas, nav nepieciešams veikt tirgus izpēti, t.sk. līgumcenas priekšizpēti, jo uzskatāms, ka tā ir veikta sagatavojot projekta iesniegumu. Minētais nav attiecināms uz gadījumiem, kad iepirkums tiek veikts ar ievērojamu laika nobīdi no projekta iesnieguma sagatavošanas brīža (skat. iepriekš nosacījumus par labo praksi būvdarbu līgumu gadījumos), kā arī gadījumiem, kad iepirkums tiek veikts tādu priekšmetu/ būvdarbu/ pakalpojumu iegādei, kas atšķiras vai nav bijuši skaidri definēti projekta iesniegumā, kā arī gadījumos, kad iepirkums tiek veikts par citu cenu, nekā tā ir plānota projekta iesnieguma izdevumu pozīcijās.

- Gadījumos, kad iepirkums tiek veikts caur Elektronisko iepirkumu sistēmu, līgumcenas priekšizpēti var neveikt, taču, lai noteiktu iepirkuma priekšmetu, tā īpašības un pamatotu tā izvēli, nepieciešams nodrošināt tirgus izpēti kādā no šajā skaidrojumā minētajiem dokumentēšanas veidiem.

- Veidi, kā **dokumentēt** priekšizpētes veikšanu var būt atšķirīgi atkarībā no iepirkuma priekšmeta, iepirkuma metodes, subjekta veida, jomas u.c. apstākļiem. Turpmāk uzskaitīto priekšizpētes dokumentēšanas veidu saraksts nav izsmeļošs, ņemot vērā, ka, nosakot konkrētu dokumentu kopumu pietiekamu liecību par priekšizpētes veikšanu gūšanai, pastāvētu risks, ka netiek dokumentēti atsevišķi būtiski izmaksas veidojoši aspekti, kā arī nevarētu tikt izslēgta situācija, ka atkarībā no iepirkuma specifikas ar noteikto dokumentu apjomu var netikt nodrošinātas pietiekamas liecības par priekšizpētes veikšanu. Attiecīgi pasūtītājam ir jāņem vērā, ka tam jebkurā gadījumā ir jānodrošina, lai priekšizpētes procesu būtu iespējams izsekot un pamatot.

- **Iespējamie priekšizpētes dokumentēšanas veidi:**

- 1) sarakstes ar piegādātājiem **izdrukas** (gan pasūtītāja sūtītā informācija, gan piegādātāju sniegtās atbildes);

- 2) ja ir veikta telefonaptauja vai piegādātāji ir aptaujāti klātienē – **protokols, apkopojums vai cits dokuments brīvā formā**, kurā tiek norādīts reģistrētais telefonsarunas vai aptaujas klātienē laiks, piegādātāja vārds un uzvārds (nosaukums, ja piegādātājs ir juridiska persona), piedāvātā cena, kā arī apliecinājums, ka piegādātājs ir informēts par būtiskākajiem līguma izpildei izvirzītajiem nosacījumiem;

- 3) ja priekšizpēte veikta, izmantojot internetā publiski pieejamos piegādātāju piedāvājumus – **izdrukas no interneta vietnes**, kurā piedāvājumi ievietoti. Izdrukai jāsaturs norāde uz aplūkotās interneta vietnes adresi;

- 4) **brošūras, bukleti, katalogi** u.c. veida dokumenti, kuros ir ietverti piegādātāju piedāvājumi;

- 5) **eksperta slēdziens** vai **atzinums** par iespējamām izmaksām;

- 6) **pasūtītāja vai citu piegādātāju uzkrātā informācija, pieredze** vai **iepriekš veiktā izpēte** par iespējamām izmaksām, kas ir **attiecīgi dokumentēta**;

7) atbildīgā darbinieka **atskaite (ziņojums)** vai **iepirkuma komisijas protokols** ar attiecīgās situācijas izvērtējumu;

8) ja tiek paredzēts **būvdarbu iepirkums** – skatīt skaidrojumā iepriekš minētos piemērus attiecībā uz priekšizpētes avotiem būvdarbu līguma gadījumā.

- Jāņem vērā, ka gadījumos, kad par priekšizpētes veikšanu nav dokumentālu liecību, uzraugošā iestāde (piemēram, Eiropas Savienības fondu gadījumā – atbildīgā vai sadarbības iestāde) izvērtē paredzamās līgumcenas apmēra atbilstību un samērīgumu attiecībā pret tirgus cenām, iepirkuma priekšmetu, kā arī izvirzītajām kvalifikācijas prasībām. Situācija, kad tiek konstatēts, ka noteiktais paredzamās līgumcenas apmērs ir nesamērīgs un neatbilstošs attiecībā pret tirgus cenām un izvirzītajām kvalifikācijas prasībām, var liecināt par nekvalitatīvu iepirkuma sagatavošanu, kas var negatīvi ietekmēt iepirkuma norisi, projekta atbilstošu ieviešanu, kā arī līdzekļu efektīvu izmantošanu.

- Uzraugošā iestāde var lemt par turpmāko nepieciešamo rīcību attiecībā uz tādām iepirkuma procedūrām, par kurām pasūtītājs ir veicis un attiecīgi dokumentējis priekšizpēti jau pirms šī skaidrojuma publicēšanas. Ja nepieciešams, uzraugošā iestāde var aktualizēt tās izstrādātos dokumentus attiecībā uz priekšizpētes veikšanas nosacījumiem.